

شبه اسکناسهای ۵۰۰ هزار تومانی در اقتصاد ایران

در آخرین ماه سال ۱۳۷۳ اقتصاد ایران در آن قسمت که به امور پولی مربوط می شود تجربه های جدیدی را از سرگذراند و چون حجم بالای نقدینگی و چاپ بی حساب و کتاب اسکناس از دیدگاه اقتصاددانان یکی از مخرب ترین آفاتی است که به جان اقتصاد کشور افتاده، باید در انتظار بروز نتایج آن تجربه ها باشیم.

امور مالی - بانکداری و جریان پول در اسفند ماه سال ۱۳۷۳ را چنانکه گذشته، مرور می کنیم:

پس از بروز تب خرید طلا در بهمن ماه ۱۳۷۳ و افزایش سرسام آور قیمت آن که توأم با بالا رفتن نرخ ارزها - و بویژه دلار - بود، صاحبان پس اندازها در مقیاسی وسیع مبادرت به بیرون کشیدن پس اندازهای خود از حسابهای سپرده کردند.

حتی کسانی که سپرده های بلند مدت داشتند، و برداشت پیش از موعد سپرده هایشان مستلزم تحمل خسارت بود. پولهای خود را از حسابهای سپرده باز پس گرفتند؛ زیرا افزایش قیمت طلا و ارز چنان شدید و بی وقفه ادامه داشت که بی اطلاع ترین طبقات اجتماعی نیز می توانستند با یک حساب سرانگشتی به این نتیجه برسند که سود حاصل از خرید طلا (و یا دلار) آنقدر هست که هم زیان ایشان را جبران کند و هم سودی نهیشان سازد.

در این جا از واژه های «سود» و «زیان» استفاده شد و می دانیم که در این روند آنچه واقعاً اتفاق افتاد سود بردن یا زیان کردن در معنای متعارف آن نبود.

واقعیت این رخداد از نقطه نظر اقتصادی این بود که افراد با تبدیل ریال خود به طلا و دلار ارزش دارائی خود را حفظ کردند؛ اما از لحاظ اقتصاد عمومی این روند اثراتی داشت که بعداً تشریح می شود.

همزمان با پیش فروش سکه و افزایش قیمت طلا و ارزها، پیش فروش انواع اتومبیل های ساخت داخل ضعیف ناخود آگاه بی اطلاع ترین افراد را متوجه این واقعیت کرد که نرخ ها تصاعدی افزایش خواهد یافت. بدینسان گروهی نیز نقدینگی خود را صرف پیش خرید انواع اتومبیل کردند. تأثیر روانی پیش فروش اتومبیل زمانی قابل درک خواهد بود که در نظر بگیریم مثلاً اتومبیل پیکان در مرداد سال ۷۳ به مبلغ یک میلیون و چهارصد و پنجاه هزار تومان پیش فروش می شد، در حالی که در آخر همین سال قیمت پیش فروش آن سه

میلیون و سیصد و پنجاه هزار تومان تعیین شده بود.

وضع بازار طلا - ارز و اتومبیل میل ناخود آگاه به خرید سایر کالاها را نیز افزایش داد و نتیجه آن شد که نقدینگی با سرعت سرسام آور و بی سابقه ای از بانکها خارج شود و حجم اسکناس شبکه بانکی کشور چنان گاهشی یابد که در نخستین دهه اسفند بسیاری از شعب بانکها نتوانند حتی در مقابل ارائه چکهای بکصد یا دوست هزار تومانی اسکناس بپردازند.

گردش شبه پول به جای پول

همه کسانی که در این ایام برای دریافت پول به شعب بانکها مراجعه کرده اند شاهدان زنده ای هستند که به چشم خود دیده اند برای دریافت مبالغی جزئی پول نقد، یا باید مدتی در بانک معطل می ماندند تا واریز و وجه قبوض آب، برق، تلفن، گاز، مالیات و عوارض، و یا وجوهی که مردم به حساب جاری خود می ریختند، امکان پرداخت را برای متصدیان شعب بانکها فراهم کنند، و یا آن که تن به پذیرفتن شبه پول بدهند. به این ترتیب که یا چک همان بانک را در وجه شعب دیگر بگیرند و یا چک کارت - چک پول - چک قرمز و این قبیل اوراق را به جای پول دریافت کنند.

برای کسانی که نیاز به پول نقد داشتند این اوراق نیز کارساز نبود و لذا ترجیح می دادند در ازای ارائه چکی مثلاً به مبلغ سیصد هزار تومان مبلغی پول نقد از همان شعبه دریافت کنند و دو - سه فقره چک به حواله کرد سایر شعب همان بانک بگیرند، به آن شعب بروند و مدتی معطل بمانند تا سرانجام بتوانند وجه مورد نیاز خود را تأمین کنند.

پرداختها در تمام شعب با اسکناسهای کم قیمت (۲۰ - ۵۰ - ۱۰۰ و نهایتاً ۲۰۰ تومانی) انجام می شد و هرچه به روزهای پایانی سال نزدیک تر می شدیم این مضیقه محسوس تر بود.

اگر با دیدی خوشبینانه به این روند نگرسته می شد می توانستیم نتیجه گیری زیر را بکنیم:

پیش فروش سکه و اتومبیل اگرچه اثرات تدریجی داشت، اما به هر حال منجر به جمع آوری نقدینگی در جامعه شده است و - احتمالاً - دولت نقدینگی های جمع آوری شده را به پرداخت حقوق و مزایای شب عید سه و نیم میلیون نفر کارمندانش، و نیز استرداد بخشی از

بدهی عظیم خود به شبکه بانکی کشور اختصاص خواهد داد.

اگر چنین روندی اتفاق می افتاد طبیعی بود پولهای جذب شده بار دیگر به جریان افتد و شبکه بانکی از لحاظ در اختیار داشتن اسکناس در مضیقه نباشد. اما چنین نشد، و کمبود اسکناس می رفت که وضعی بحرانی ایجاد کند. لذا از اواخر اسفند ماه شاهد سرازیر شدن بسته های اسکناس ۱۰۰۰ و ۵۰۰ تومانی از خزانه بانک مرکزی به شعب شبکه بانکی بودیم. می شد احساس کرد تهیه - و یا چاپ - این اسکناسها با شتابی ویژه انجام گرفته است. هنوز معلوم نیست در روزهای پایانی سال ۱۳۷۳ چه مبلغ نقدینگی جدید به صورت اسکناسهای هزار و پانصد تومانی به اقتصاد بیمار کشور تزریق شد، اما لازم است بدانیم حتی پس از فرو نشستن عطش معمول دریافت وجه نقد در روزهای قبل از عید، در روزهای اول سال جدید بانکها هنوز هم وجوه مورد مطالبه مردم را با اسکناسهای هزار تومانی و پانصد تومانی پرداخت می کردند.

نکته طنزآمیز این که اگر در گذشته مردم برای دریافت پول درشت، با متصدیان باجه های پرداخت بانکها چک و چانه می زدند، در این ایام برای دریافت اسکناسهای کم بها تر التماس می کردند!

وزیر امور اقتصادی و دارائی در بهمن ماه اعلام کرده بود: «میزان تورم اقتصادی فعلی کشور ۳۲ درصد است که تا پایان سال جاری این رقم به ۳۵ درصد خواهد رسید».

آیا آن سه درصد فاصله بین تورم بهمن تا اسفند ۱۳۷۳ همان اسکناسهای هزار تومانی و پانصد تومانی بی حساب و کتابی بود که در روزهای آخر سال به بازار پولی سرازیر شد؟ و آیا واقعاً میزان تورم در انتهای سال ۱۳۷۳ همان ۳۵ درصدی بود که وزیر امور اقتصاد و دارائی در بهمن ماه اعلام کرد؟

لازم نیست به این سؤال اقتصاددانان پاسخ دهند.

مردم عادی هم می توانند با مقایسه قدرت خرید کنونی هزار تومانی ها و پانصد تومانی هایشان با قدرت خرید همین اسکناسها در اوائل سال ۱۳۷۳ میزان تقریبی تورم را حدس بزنند.

اگر لازم باشد از اقتصاددانان استمداد شود باید از این گروه تقاضا کرد کمک کنند تا دریافته شود حجم

عظیمی از نقدینگی که با پیش فروش سکه طلا و اتمبیل به قیمت‌های گران جمع آوری شد، به کجا سرازیر شده است؟

... و اما یک پدیده شگفت‌انگیز

سرازیر شدن بسته‌های اسکناس هزار و پانصد تومانی به بازار پولی کشور حادثه اصلی اقتصادی دهه آخر اسفند نبود.

رویداد حیرت‌آوری که از چشم بسیار کسان پنهان ماند پخش شبه اسکناس‌های ۱۰۰، ۲۰۰ و ۵۰۰ هزار تومانی از سوی بانک ملی بود.

استفاده از این نوع شبه اسکناس در تاریخچه بانک ملی ایران سابقه دارد، اما واقعه‌ای که بسابقه است بهره‌گیری وسیع از این چکها در پرداخت‌های جاری بانک ملی ایران می‌باشد.

قبلاً در مواردی نادر، و به دلایل خاصی، عده‌ای از مشتریان بانک به جای دریافت پول نقد، از این چکها دریافت می‌کردند.

و پانصد هزار تومان، و در دسته‌های صد برگی تهیه و در اختیار باجه‌های پرداخت شعب بانک ملی گذاشته شده است.

متصدی یکی از شعب فرعی بانک ملی که مورد تحقیق گروه گزارشگران ماهنامه قرار گرفته است، می‌گفت: من در روزهای قبل از عید دو میلیارد ریال (دویست میلیون تومان) از این ورقه‌ها را به جای پول به مردم دادم.

همین شخص گفت:

از متصدی باجه شعبه مجاور شعبه ماکه کارشان رونق بیشتری دارد شنیدم روزی یک میلیارد ریال (صد میلیون تومان) از این ورقه‌ها را به عنوان پول به مراجعان داده و می‌دهد (این گفتگو روز هشتم فروردین ۷۴ انجام شده است).

وقتی از وی پرسیدیم هنوز هم از این چکها برای پرداخت استفاده می‌کنید؟، او کسری مقابل خود را بیرون کشید و چند دسته از همین شبه پولها را نشان داد.

شبه اسکناس؛ چاره اندیشی، یا تمهیدی برای نادیده گرفتن مصوبات قوه مقننه

نقدینگی هست یا نیست؟

جوابی روشن و صریح بود.

چه مقدار از این شبه پولها به جریان افتاده است. ارقام فوق مربوط به یک شبه کم اهمیت و یک شبه نیمه مهم بانک ملی است. چه کسانی جز متصدیان بانک ملی و مسئولین بانک مرکزی می‌توانند بگویند چه مبلغ از این شبه پولها فقط در شعبات بانک ملی به جریان افتاده است؟

و باز چه کسانی جز همین مسئولین اقتصادی و بانکی و نیز اقتصاددانان می‌توانند اثرات به جریان افتادن این شبه پولها را بر اقتصاد کشور تعیین و تبیین کنند؟ آیا این شبه پولها جزو نقدینگی محسوب می‌شود یا نمی‌شود؟

بیانیم و یک سناریوی فرضی را مطرح کنیم:

آقا یا خانم X چکی را که بابت طلب خود از یک سازمان دولتی (مثلاً در ازای مقاطعه‌ای که انجام داده)، یا یک بنگاه خصوصی، و یا یک شخص حقیقی دریافت کرده، برای نقد کردن به شعبه مربوطه می‌برد. مبلغ چک یک میلیون تومان است و چون پول نقد وجود ندارد (و این شخص هم به پول نقد فوری نیاز ندارد) دو فقره شبه اسکناس پانصد هزار تومانی، یا پنج قطعه شبه اسکناس ۲۰۰ هزار تومانی و یا ده قطعه باصطلاح چک تضمین شده ۱۰۰ هزار تومانی دریافت

می‌کند.

او این شبه پولها را به حساب جاری خود واریز می‌کند و سپس یکجا یا بتدریج وجه آن را به مصرف می‌رساند. (به صورت دریافت نقدی و یا صدور چک) در حالتی دیگر او چک یا چکها را به شعبه دیگری ارائه می‌دهد و معادل آن وجه می‌طلبد، که طبقاً باید پرداخت شود. (که با اوضاع حاکم برگردش پول در روزهای قبل از عید پرداخت این وجه اگر نه غیرممکن، که بسیار دشوار بود)

در هر حال، این ورقه‌های ۵۰۰، ۲۰۰ و ۱۰۰ هزار تومانی نوعی نقدینگی است. اما چه نوع نقدینگی؟ از آن نقدینگی‌هایی است که با تصویب مجلس و ارگانهای قانونی به جریان افتاده؟ یا...

وقتی گفته می‌شود رشد توزم در کشور مثلاً ۳۵ درصد است یک مفهوم آن می‌تواند این باشد که ۳۵ درصد بر حجم نقدینگی افزوده شده است (با قبول درصدهایی از کاهش یا افزایش).

رئیس کنونی بانک مرکزی روز ۱۸ اسفند ماه گذشته گفته است: «بر اساس قانون در سال آینده [سال ۷۲] رشد نقدینگی تنها به میزان ۶۷۰۰ میلیارد ریال مجاز است و ما ملزم به رعایت قانون هستیم».

«برای کنترل صحیح نقدینگی و هدایت آن به سمت فعالیت‌های تولیدی باید بازار سرمایه را گسترش دهیم و ابزارهای موجود در آن را با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی، طراحی کرده و تنوع بخشیم. بازار سرمایه در کشور ما در ابتدائی ترین مراحل خود قرار دارد و بسیاری از ابزارهای رایج در دنیا هنوز در جامعه ما به خوبی تعریف و استفاده از آنها قانونمند نشده است».

سؤال طرح شده در دو فراز قبل از سخنان رئیس کل بانک مرکزی هنگامی مفهوم پیدا می‌کند، و پاسخ آن می‌تواند دقیق باشد که بانک مرکزی تعیین کند آیا این شبه اسکناسها را که علاوه بر بانک ملی سایر بانکها نیز در اشکال مختلف به جریان انداخته‌اند، جزو نقدینگی محسوب می‌کند یا خیر؟

رعایت قانون حفظ رشد نقدینگی ۶۷۰۰ میلیارد ریالی در سال ۷۴ فقط در صورتی امکان‌پذیر است که تکلیف این شبه پولها مشخص شود.

ما در این گزارش از چکهای تضمینی و چکهای مشابه به عنوان شبه پول نام بردیم.

ممکن است کسانی باشند که بگویند این قبیل اوراق نوعی ابزار اعتباری برای تسهیل داد و ستد محسوب می‌شود.

برای آنکه دلیل و برهان این گروه نیز در معرض داوری افکار عمومی قرار گیرد مقاله‌ای را که آقای دکتر سید محمد حسین عادل رئیس کل سابق بانک مرکزی نوشته، و قسمت اول آن در روزنامه همشهری مورخ پنجشنبه ۱۸ اسفند ۷۳ (روزی که آقای دکتر نوربخش

رئیس کنونی بانک مرکزی سخنان فوق‌الذکر را در دومین گردهمایی مدیران شرکتهای پذیرفته شده در بورس ایراد کرد) و قسمت دوم آن در روزنامه همشهری شنبه ۲۰ اسفند ۷۳ (روزی که آن سخنان آقای نوربخش در روزنامه همشهری چاپ شد)، به چاپ رسیده است، در زیر نقل می‌کنیم.

تقارن زمانی چاپ سخنان رئیس‌کل کنونی بانک مرکزی با چاپ مقاله رئیس‌کل سابق بانک مرکزی، و توزیع شبه اسکناسهای ۵۰۰، ۲۰۰ - ۱۰۰ هزار تومانی از سوی بانک ملی را لابد باید امر اتفاقی تلقی کنیم، که می‌کنیم!

اما در خاتمه، و قبل از نقل مقاله آقای دکتر عادل‌ی طرح دو پرسش اجتناب‌ناپذیر است:

آیا نظر آقای دکتر نوربخش از «ابزارهای رایج مالی

دکتر عادل‌ی در روزنامه همشهری:

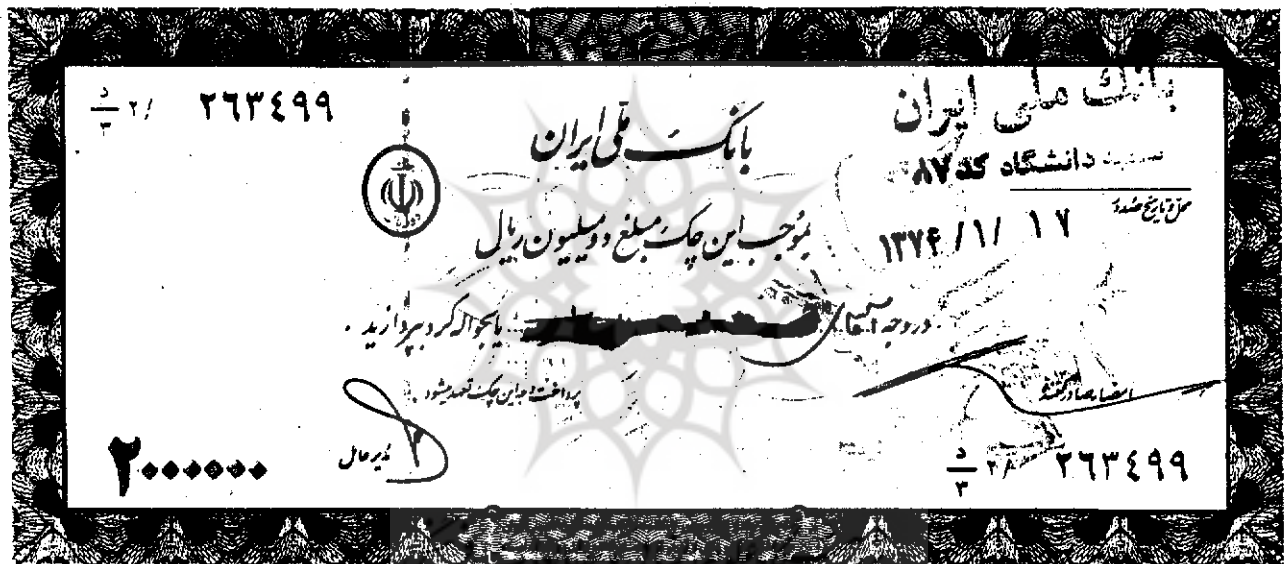
اهل فن بخوانند و قضاوت کنند آیا بین این شبه اسکناسها با آنچه آقای دکتر عادل‌ی توصیه و تجویز کرده‌ام در اقتصاد کشورهای پیشرفته نیز اصلی جا افتاده است. شباهتی وجود دارد؟

قسمت اول (همشهری ۱۸/۱۲/۷۳)

اسفند آخرین ماه سال مالی و ماه آسادی برای استقبال از بهار است. در این ماه تسویه حسابها و تلاش برای تنظیم حسابهای معوقه از یک طرف، و افزایش معاملات و خرید و فروشها از طرف دیگر باعث بالارفتن حجم مبادلات پولی می‌شود. از همین لحاظ، بیشترین نقل و انتقالات مالی در این ماه صورت می‌گیرد.

اسکناس منتشر شده از بانک مرکزی برای بانکها در سراسر کشور ارسال می‌شود. با این توضیح ساده چند نکته زیر باید مورد توجه قرار گیرد:

۱- از نظر اقتصادی هر قدر معاملات بدون رد و بدل فیزیکی پول صورت گیرد بهتر است. زیرا در آن صورت به جای آنکه مردم پول را دست خود نگهدارند آن را به بانک یا مؤسسات اعتباری می‌سپارند. هر قدر نسبت اسکناس و مسکوک در دست مردم به کل نقدینگی کمتر باشد نشان دهنده پیشرفت جامعه است. جوامع اولیه همه معاملات خود را نقدی و با مبادله فیزیکی پول انجام می‌دادند اما در دنیای متحول امروز معاملات نقدی مدموم تلقی شده و جای خود را به معاملات اعتباری داده است. نسبت اسکناس و مسکوک در دست مردم به کل نقدینگی در ابتدای برنامه پنجساله

در دنیا، و نیت آقای دکتر عادل‌ی از «کارت اعتباری و خریدهای نقدی» چیزی مشابه همین شبه پولهایی است که در این گزارش شرح آن داده شد؟ اگر نیست که هیچ. اما اگر هست باید پرسید نتایج چه خواهد بود؟ مشابه نتیجه خریدهایی است که اول گفتند «فاینانس» است و امروز می‌شنویم و می‌خوانیم که به صورت دهها میلیارد دلار قرض خارجی درآمده‌است. از طرفی طبق نوشته آقای دکتر عادل‌ی (که این قسمت صحیح هم هست) اگر به جریان افتادن مقدار زیادی اسکناس بد است چرا در پایان سال آن همه اسکناس هزار و پانصد تومانی به بازار سرازیر شد؟

پرسش دیگر این است که آیا انتشار اوراقی نظیر چک فرمز- چک مسافرتی و چکهای بانک ملی که ذکر آن رفت، نوعی تمهید برای شکستن محدودیت ایجاد شده از سوی قوه مقننه برای کمتر حجم نقدینگی محسوب نمی‌شود؟

و... به هر حال این هم مقاله دو قسمتی آقای

اگر اکثر این معاملات به صورت رد و بدل پول نقد صورت گیرد، نیاز به حجم بسیار زیادی نقدینگی و اسکناس و مسکوک به وجود می‌آید که هم انتشار اسکناس را افزایش می‌دهد و هم مسلماً نقل و انتقال این همه اسکناس و مسکوک امر مشکلی است که به آسانی میسر نمی‌شود.

هر سال در اسفند ماه هزاران میلیارد ریال بین بانکهای نواحی مختلف کشور جا به جا می‌شود. بسیاری از مردم در یک ناحیه کشور پولهای خود را از بانکها دریافت می‌کنند و به ناحیه دیگری سفر می‌کنند و در آنجا هزینه می‌کنند. پول در آن نواحی جمع می‌شود و باید دوباره به ناحیه تقاضا ارسال شود. اما موضوع به همین جا ختم نمی‌شود زیرا با افزایش سالانه حجم معاملات و با ادامه انجام معاملات به صورت نقدی و رد و بدل فیزیکی پول، نیاز به اسکناس بیشتر باعث انتشار بیشتر اسکناس جدید می‌شود. بنابراین سالانه علاوه بر نقل و انتقال پول بین نواحی مختلف کشور، مقدار زیادی

اول حدود ۲۳ درصد بود که در پایان برنامه به ۱۱ درصد و گاهی نیز کمتر از آن رسید. این روند قابل قبول و مثبتی است، اما این نسبت باید در مرحله اول تا حد ۷ الی ۸ درصد تنزل یابد و با پیشرفت بیشتر اقتصادی این نسبت باید تا حد ۵ درصد تقلیل پیدا کند.

۲- انتشار اسکناس بستگی به اسکناس و مسکوک مورد نیاز در معاملات دارد. هر قدر نوع معاملات نقدی و با جابه‌جایی پول نقد باشد، نشر اسکناس نیز بیشتر است. در حال حاضر حجم اسکناس منتشره به کل نقدینگی ۱۵ درصد است که این حجم نسبت به سالهای قبل کاهش یافته است اما باید تا زیر ده درصد تقلیل پیدا کند.

انتشار بیش از حد اسکناس آثار منفی اقتصادی در بر دارد و لذا لازم است تمهیدات مناسب برای کاهش این نسبت به عمل آید.

۳- برای آنکه نشر اسکناس و همچنین نسبت اسکناس در دست مردم به کل نقدینگی نیز کاهش یابد

لازم است معاملات نقدی و جابه‌جایی پول را به حداقل ممکن کاهش دهیم. زیرا هر قدر معاملات فیزیکی پول کمتر شود نیاز به اسکناس کمتر خواهد بود به علاوه فایده معاملات غیرفیزیکی پول تنها در نتایج اقتصادی و پولی آن خلاصه نمی‌شود بلکه برای مردم از دیدگاه اجتماعی نیز دارای فواید قابل توجهی است و نقل و انتقال پول و خطرات ناشی از آن به حداقل کاهش می‌یابد.

فیزیکی پول انواع چکهای اعتباری و مسافرتی به وجود آمده و حتی چند بانک کشور با عضویت در مؤسسه اعتباری بین‌المللی «ویزا» و «مسترکارت»، خدمات اعتباری مربوط به این کارتهای بین‌المللی را تا حدودی آغاز کرده‌اند. یکی دیگر از بانکها خدمات اعتباری چک کارت که تلفیقی است از کارت اعتباری و چک ارائه می‌دهد. این خدمات در مرحله اول کار پاسخ مثبت

پول بسیار بیشتر است. نکته بسیار مهمی که در ایجاد سیستم استفاده از کارت اعتباری باید مورد نظر باشد این است که بنگاههای اقتصادی را که باید این کارتها را بپذیرند، آماده کرد. زیرا وجود چک یا کارت اعتباری در دست مردم بدون اینکه بیمارستانها، فروشگاهها و مؤسسات خدماتی آن را قبول کنند نمی‌تواند اثر زیادی داشته باشد.

بنابراین باید در دو جهت، به موازات هم، نظامی صحیح تدوین شود. در یک جهت نظام اعتباری برای استفاده متقاضیان کارت اعتباری و در جهت دوم نظام پرداخت به بنگاههایی که این کارتها و چکها را قبول می‌کنند. در این صورت مردم که معمولاً در روزهای آخر سال برای دریافت پول نقد در جلوی بانکها صف می‌کشند و در طول روزهای اول سال که با بسته بودن شعب بانکها مواجه هستند و همواره در معرض خطرات ناشی از نقل و انتقال پول قرار دارند، آسوده می‌شوند و یکی از مشکلات اجتماعی که همواره در این زمان بروز می‌کند و برجسته می‌شود تا حد زیادی حل خواهد شد و از طرف دیگر فواید مترتب بر این کار نیز بر اقتصاد کلان کشور اثر خوبی می‌گذارد.

پایان

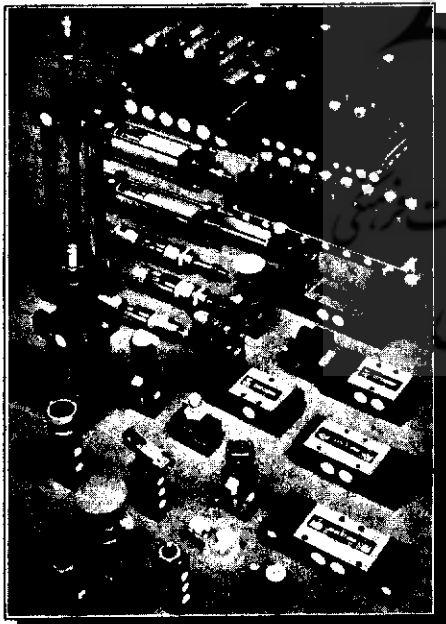
پولهای که با پیش فروش طلا و اتومبیل فراهم آمد کجا رفت؟

قسمت دوم (همشهری ۲۰/۱۲/۷۳)

راههای کاهش اسکناس و مسکوک در دست مردم و معاملات فیزیکی پول گوناگون است. افزایش ثبات اقتصادی و سیاسی، افزایش اعتماد به مؤسسات اعتباری و پولی، افزایش خدمات بنگاههای مالی و مؤسسات فروشنده و عرضه‌کننده کالا و همکاری سیستم‌های توزیع و مالی در بازرگانی کشور از جمله آنها به شمار می‌روند. اما از جمله خدمات بسیار مهمی که به امر فوق کمک می‌کند، ایجاد و نهادی کردن کارت اعتباری است.

و مناسبی داد و دلیل ایجاد روند مثبت در کاهش نقل و انتقال فیزیکی پول در سالهای اخیر نیز همین بوده است. اما اکنون زمان عمومیت دادن و نهادی کردن کار رسیده است. برای عمومیت بخشیدن به این کار لازم است کارتهای اعتباری برای مثلاً قشر کارمندان و کارگران ایجاد شود تا این اقشار بتوانند برای خریدهای کوچک و متوسط و بزرگ خود از این کارتها استفاده کنند. در مرحله اول تلفیق چک و کارت اعتباری نیز می‌تواند مفید باشد. گرچه ممکن است در ابتدای کار ۱۰ الی ۱۵ درصد خطا در شبکه به وجود آید اما مطمئناً فایده اقتصادی و مالی ناشی از کاهش شدید معاملات فیزیکی

۴- در سالهای اخیر برای کاهش معاملات نقدی و

بادهای پنیوماتیک

مجموعه‌ای کامل از عوامل طراحی و ارائه یک سیستم کنترل کامل پنیوماتیک:

- ۱- دانش طراحی سیستمهای مختلف (پنیوماتیک، هیدرولیک، الکترونیک، الکتریک)
- ۲- مهندسی و تکنسین‌های با تجربه
- ۳- کلیه قطعات و لوازم مورد نیاز یک سیستم کنترل
- ۴- سرویس و خدمات پس از فروش
- ۵- یکسان بودن قیمتها در کل کشور

آدرس دفتر مرکزی:

تهران، میدان توحید، خیابان فرصت شیرازی، شماره ۱۳۹، کدپستی ۱۴۱۹۷
تلفن: ۹۲۲۱۷۰، ۹۲۰۳۰۲، ۹۲۰۰۰۴ فاکس: ۲۲۴۵۲۵ تلکس:

دفاتر فروش:

- استان اصفهان: فروشگاه سپاهان پنیوماتیک و هیدرولیک. اصفهان، خیابان کهندهز، کیلومتر ۱/۵، تلفن: ۲۳۳۸۴۸ (۰۳۱)، فاکس: ۲۶۲۲۴۵
- استان آذربایجان: شرکت جرنگ. تبریز، خیابان راه آهن، ایستگاه کوره‌باشی، پلاک ۱۰۸۷. تلفن: ۸۰۲۵۶۳ (۰۴۱)، فاکس: ۸۰۱۶۱۱
- استان خراسان: شرکت مهندسی پیشرو. مشهد، خیابان سنایی، شماره ۱۵۲. تلفن: ۸۳۱۶۷۲ (۰۵۱)، فاکس: ۸۰۴۰۵۹